

LES AL·LÈRGIES A CATALUNYA, primavera 2016

A Catalunya, un milió i mig de persones pateixen alguna patologia al·lèrgica respiratòria, i en un 40% dels casos està provocada per un pol·len. Donat que aquests estan considerats com la primera causa de rinitis i la segona causa d'asma, la quantificació dels grans de pol·len a l'atmosfera és de vital importància per dissenyar les estratègies terapèutiques i de prevenció de cada pacient al·lèrgic.

El perfil de l'al·lèrgia a pòl·lens s'ha modificat en els darrers anys, i actualment la majoria de les persones són al·lèrgiques a diversos pòl·lens, fet que complica tant el diagnòstic com el tractament. Així, la clàssica al·lèrgia "estacional" es converteix gairebé en "perenne", donat que els símptomes poden començar el mes de febrer i perllongar-se durant els mesos d'estiu.

La prevalença de malalties al·lèrgiques està en augment, duplicant-se en els darrers 15 anys, i amb previsions de continuar aquesta tendència creixent. Malgrat que a les ciutats hi ha menys quantitat de pòl·lens que a les zones rurals, les malalties al·lèrgiques respiratòries són cada vegada més freqüents. La contaminació i l'ús ornamental d'espècies al·lèrgiques semblen explicar aquesta situació, ja que les partícules d'emissió dièsel produïdes pels cotxes i les calefaccions són capaces de modificar les característiques dels pòl·lens, fent-los més al·lèrgics.

Segons dades conjuntes de la Xarxa Aerobiològica de Catalunya (XAC) de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la UAB (ICTA) i de la Societat Catalana d'Al·lèrgia i Immunologia Clínica (SCAIC), els tipus de pol·len més abundants a l'atmosfera de Catalunya i que més afecten els pacients al·lèrgics, són les cupressàcies (23%), el plàtan d'ombra (10%), la parietària (6%), l'olivera (5%), les gramínies (4%) i les quenopodiàcies (3%). D'altra banda, la afectació que aquests pòl·lens causen a la població al·lèrgica és el de les gramínies al 50%, plàtan d'ombra 25%, parietària 20%, xiprers i altres cupressàcies 20%, olivera 15% i quenopodiàcies o blets 3%.

Al·lèrgia: Epidèmia del segle XXI

L'al·lèrgia és una reacció immunològica que pot desencadenar-se per una gran varietat de substàncies externes que s'anomenen al·lèrgens. Aquests al·lèrgens poden induir reaccions si són inhalats (àcars, pòl·lens, epitelis, fongs,...), ingerits (aliments, fàrmacs), injectats (fàrmacs, picada d'insectes) o si estan en contacte amb la pell (fàrmacs, aliments, cosmètics,...). Però l'al·lèrgia més freqüent és la respiratòria, amb un 25% de la població amb rinoconjuntivitis i fins un 12% amb asma. En el nostre entorn són produïdes principalment pels àcars de la pols domèstica, per pòl·lens i per espores de fongs.

Les malalties al·lèrgiques tenen un fort impacte en la demanda sanitària en forma de visites a urgències, hospitalitzacions i fàrmacs, en especial quan els pacients no són diagnosticats i tractats de manera adequada. Els costos socials i familiars també són elevats, atès que motiven pèrdues d'hores de treball i absentisme escolar i laboral. Tenen un impacte negatiu en la qualitat de vida dels pacients i, en el cas dels nens, també dels seus cuidadors. Per tot

això, i per la seva elevada prevalença, les malalties al·lèrgiques s'han denominat com "l'epidèmia del segle XXI".

El tractament de les malalties al·lèrgiques requereix tant del diagnòstic de la malaltia com de la identificació de l'agent causal. Evitar el contacte amb l'al·lergen causant és la primera línia de tractament, però en moltes ocasions no és possible. La immunoteràpia (vacunes) és a dia d'avui l'únic tractament etiològic disponible.

Respecte a la immunoteràpia, és important destacar que és l'únic tractament capaç de modificar l'evolució natural de la patologia al·lèrgica, per tant, cal considerar-la sempre com una eina terapèutica de primer ordre en el maneig dels pacients al·lèrgics. La immunoteràpia proporciona una disminució significativa dels costos totals en salut associats a la malaltia al·lèrgica respiratòria, tants pel que respecte les despeses indirectes (per pèrdua de productivitat laboral i/o escolar i la qualitat de vida del pacient) com les despeses directes (despeses per actes mèdics i despesa en medicaments pel control dels símptomes).

En definitiva, els símptomes de les malalties al·lèrgiques poden presentar-se tot l'any, però en arribar la primavera és quan més persones es veuen afectades. L'al·lèrgia respiratòria interfereix en la vida quotidiana dels individus que la pateixen, afectant la seva qualitat de vida. Els al·lèrgics als pòl·lens pateixen símptomes com ofec, tos, esternuts, picor al nas i al ulls, obstrucció nasal, mucositat nasal, mal de cap i pèrdues d'hores de son.

El coneixement dels nivells de pòl·lens atmosfèrics, la seva estacionalitat, els seus pics de concentració i la durada de l'estació pol·línica, són eines molt útils en sanitat ambiental pel diagnòstic, la prevenció i el tractament de les al·lèrgies per pol·len.

Situació preocupant de l'atenció dels malalts al·lèrgics a Catalunya

A Catalunya hi ha un milió i mig de persones amb al·lèrgia i es preveu un increment en els propers anys. Aquest creixement seria a expenses, en gran part, del número d'al·lèrgies complexes. Aquestes impliquen múltiples manifestacions en un mateix individu (asma, rinitis, anafilaxi,...), amb un espectre de gravetat variat i causat per múltiples al·lèrgens. Aquest fet complica el diagnòstic i tractament, elevant els costos sanitaris, socials, i familiars, i fent imprescindible la figura de l'al·lèrgòleg com especialista format per tractar una malaltia sistèmica com és l'al·lèrgia.

La situació actual de l'assistència al·lèrgològica a Catalunya és preocupant, amb una manca d'equitat territorial que fa que encara hi hagi territoris amb una atenció especialitzada en al·lèrgia nul·la o insuficient, com ara l'Alt Penedès, Osona o la província de Girona. Tot i que és cert que no hi ha pacients que es quedin sense atendre, la manca d'especialistes en al·lèrgologia aboca a una fragmentació dels diagnòstics, a múltiples visites amb diversos especialistes, i a la multiplicació de la despesa sanitària. La manca d'un abordatge integral del pacient al·lèrgic té una repercussió directe en el diagnòstic i en el disseny del tractament, que en el cas del pacients al·lèrgics hauria d'anar dirigit a la causa de la malaltia. Des de la Societat Catalana d'Al·lèrgia i Immunologia Clínica (SCAIC), amb l'ànim de donar la millor assistència a les persones amb malalties al·lèrgiques, mostrem la nostre voluntat de col·laborar en el desplegament del Model d'Atenció de les Malalties Al·lèrgiques aprovat per la Generalitat de Catalunya.

La mesura dels pòl·lens atmosfèrics

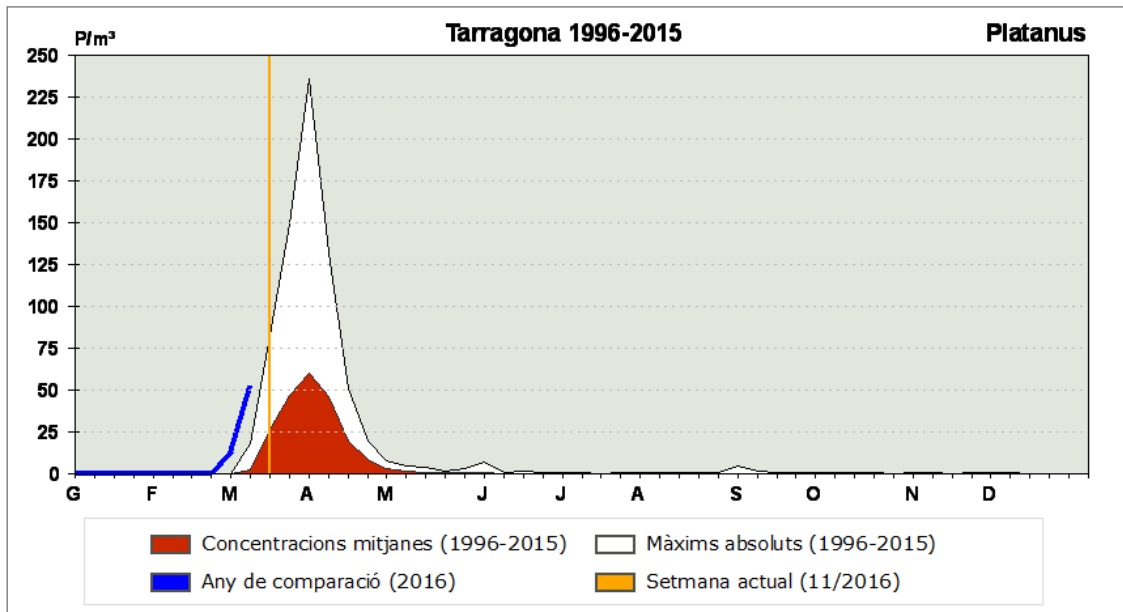
L'estudi dels pòl·lens i espores de fongs que hi ha a l'aire forma part de la disciplina que s'anomena aerobiologia. A Catalunya, la Xarxa Aerobiològica de Catalunya (XAC), (<http://lap.uab.cat/aerobiologia>) estudia la diversitat i els nivells dels pòl·lens i les espores de fongs a l'aire, actualment, de 9 localitats: Barcelona, Bellaterra, Girona, Lleida, Manresa, Planes de Son, Roquetes-Tortosa, Tarragona i Vielha. Per a fer aquests estudis se segueix el mètode decidit com estàndard a nivell internacional, l'anomenat mètode Hirst. Cal saber que hi ha uns aparells que recullen les mostres d'aire, però que per fer-ne l'anàlisi i el recompte de pòl·lens i espores calen persones entrenades en el seu reconeixement, els analistes. Sortosament ja hi ha alguns investigadors que treballen en el desenvolupament d'aparells que puguin fer aquestes mesures en temps real, cosa que ajudarà notablement a la prevenció i tractament.

La XAC opera a la Universitat Autònoma de Barcelona, a la Unitat de Botànica del Departament de Biologia Animal, Biologia Vegetal i Ecologia i a l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental (ICTA-UAB). A la seva web (<http://lap.uab.cat/aerobiologia>) es pot trobar informació actualitzada sobre aerobiologia, dels nivells de pòl·lens i espores de fongs i prediccions setmanals dels nivells que s'esperen pels propers dies. Hom pot donar-se d'alta a rebre el document setmanal amb la predicció.

La primavera pol·línica 2016 vista des de la XAC:

- Les pol·linitzacions primaverals han començat amb **puntualitat** (en algun cas –plàtan– i algun lloc –Girona, Tarragona i Roquetes– fins i tot avançades) i **fortes**, en força casos superant les concentracions mitjanes. Hem de dir que tots dos fets ens han sorprès perquè les baixes temperatures nocturnes dels darrers dies i la llarga etapa recent de sequera ens feien pensar en retard i menor producció. Però no, l'extrema suavitat tèrmica de l'hivern s'ha imposat i la disponibilitat d'aigua ha sigut suficient. Podeu veure un gràfic al final d'aquest apartat, mostrant aquest fet.
- Quan les pol·linitzacions coincideixen amb pluges perden importància**, perquè les gotes d'aigua arrossegueu el pol·len cap al terra. Ha passat de manera molt clara amb el pol·len de xiprer, pollancre, pi i plàtan, que amb les darreres pluges han deixat reguerols de polsim groc al terra. Previsiblement, aquestes pol·linitzacions quedaran **escurçades en el temps**.
- Però la mateixa pluja que neteja l'aire de pol·len (i la neu acumulada a muntanya quan es desgeli) serveix de reg per a les plantes que pol·linitzaran més endavant i ens podem trobar que **tinguem pol·linitzacions primaverals i estiuenques importants** de parietària, gramínies, plantatge, blets, olivera, entre d'altres.
- Alguna cosa podria canviar aquestes prediccions** que ara mateix poden ser preocupants pels al·lèrgics? **Si, tot podria canviar si la primavera fos molt plujosa i també si les temperatures passessin força ràpidament a ser superiors a les esperades en primavera**, perquè podrien fer que les floracions i pol·linitzacions duressin menys temps de l'habitual i per tant afectessin durant menys temps.

IMPORTANT: Si penseu que esteu afectats d'una al·lèrgia provocada per un pol·len o espora de fong recordeu que és important tenir el diagnòstic per part d'un especialista, aprendre a reconèixer la planta i/o l'ambient que ens causa problemes i fer el seguiment de la informació aerobiològica, que no ens cura però ens pot ajudar a planificar l'activitat i a millorar la qualitat de vida. Us podeu mantenir permanentment informats a través de <http://lap.uab.cat/aerobiologia>.

*Les pol·linitzacions primaverals han començat amb **un cert avançament** en alguns casos*